Nr. 48 Neue Jüdische Zeitung. פיעטער יאהרגאנג.

נייע יידישע צייטונג

דיא „נייע יידישע צייטונג" ערשיינט יעדן מאָנטאג.
אונד דאָנערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייזיג:
גאַנציעהריג 7 סל. — קר.
האַלביעהריג 3 „ 50 „
פיערטעליעהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן
אונד אַדמיניסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
יואַנען אויך דיא פּרענומעראַציאָנס־געלדער צו זענדען זיינד.

אַריזעראַטע
ווערדען בילליגסט בעריעכנעט.

ב״ה בודאַפּעסט ר״ח ניסן שנת תרמ״ד לפ״ק.

Budapest, Donnerstag 27. März 1884.

דיא אָפּפער אונד דאס נעבעט.

דיעזע וואָכע פאנגען וויר אָן. דאס דרייסיג בוך דער הילינען שריפט. (ספר ויקרא) צו לייזען, ווערלכעס צוים גראָססען טהייל פאָן דען אָפּפערן (קרבנות) האנדעלט. דיא מאן אים מעסשעל זו יַ־ן דזיאַרעס אויף דען אלטאר נעבראכט האט. אבער דזיענען אונזערן דזענען אזוס דאס הייליגסטהום צער־שפּאַרט, אונד דאס מעגליכע אָפּפער פערשוואנדען, אָן דיא שטעלדע דער אָפּפער אזוס דאס נעבעט נעקלאָמען, אונד אללעס וואס ביי אַ דזיענען בע־אַבאַכטעט ווארדען אַ זאַ. דאָללען ווער אויך ביי אַ דעם נעבעטע בעקראַבטען, ווענן עס פאָן נאָטט אוהרגעפאללען אויפגענאָמען ווערדען זאָלל. דיא קרבנות דזיעבען נור אים מעסשעל דאַרגע־בראַכט ווערדען; זאָ דאָללען אויך ווער טראַכטען דאַרס וואָ אין בית הכנסת זיך בעפינדעט. אונס דאַרס אינגעשטעללען פיר הונד אונד אבענד מיט אונזערן פּאַרען, דען נעבעטען. זעהר וויכטיג אזוס עס, דאס אונזערע אנדאַכט נעזייעקט ווירד. ווענן אייגע נעמינדע פערזאָמעלט אזוס. נאָך דעם אזוס. שפּאַרען דער ווייזען זיל: וואָ עצעהן ביי־זאַמען דזיר, דזך מיט פּאָסטען דזינגען צו בעשפּאַנען, דזאָ וואַרטט דזיא ווייהע נאָטטעס (שכינה) אונטער אדזען. דזיא נוטען ביי־שפּעלע פינדען אדזער נאַכדאַטזינג וואָ ווידער אויך דזיא שלעכטען; זאָ מוסס דזיא פּאָפּ־מנקיט דעם איינען אויך דזיא פּאָפּמנקיט דעם אנדערען שטרעקען. ווער דאָללען אויך טראַכטען דאס ווער דזיך איינגעקיט אזוס נאָטטעס־הייליג דאס וואונדער מאָנלוך מאַכען, וועלכעס אזוס בית המקדש נעשעהען אזוס; דאס אללע דזאַרן דזוס דאַכען, אָהנע דאס איינער דען אנדערען אן דער אנדאַכט שפּאַרט; וויא עס הייסט „עזרת נשים ושמחתם רוחם" דאס הייסט זאָ נעדרענגט דזיא אויך נעשאַפען דזיר, דזאָ דזאַ אַכטען דאָך אללע דזוס זיך צור אבגעטזונג נאָטטעס נעדרעצזווערפען.

דזיעזע וואונדער בעזוערדזיך זיך אויך הייסט: ווענן ווער אלס אינצעלנע אדער אלס גאַנצער שאַמטס פאָן פינדען בע ד ר ע נ נ ס ווערדען, דזאבאלד ווער אונס פאָר נאָטט בזינגען אונזער הערין פאָר אזוך אויסשטאַנען. זאָ ווירד אונס דזוס אונד ווער אַרמען פייער.

דזיא טהוט עס אונז אן דען לעטצטען יאהרען ווייעדער נאָטט, דזאָ ווער דער נעזאַמטהייט אלס שאַמטס דזיא אלס אינצעלנע — ווייל ווער ווידען דזיר — פאָן אללען ווייזען אונגעראַפּפען ווערדען אזוגערען שולד. דזאס נאָטטפערטהייען פאָרצוהאל־טען, אונד דזורך פּ אַמטס בעקטעט אונז פיליכטע רונג צו שאַפען!

זאָ דזיא דזיא אָפּפער אויף דעם אלטאַר (מזבח) דזאַרגעבראַכט ווארדען אויף וועלכעס דזאס פייער אַמטמער בראַننטען. זאָ דזאָלל אויך אויף דעם אלטאַר אונזערס הערצען, דזיא ווייר אונזערע נעבעטע אָפּפערן, דזאס פייער דזער בעגייסטערונג פיר אונזערען גלויבען נעפאַלט ערלאָשען. ווער דזאָללען אבער אויך דזיא פייעטטער (בהעים) ווען דזיא דזאס גלויבענספייער אויף דעם הערצענסאַל־טאַרע אונזערער קינדער אנצינדען, אונד אלס אים־מעוהרענדעס פייער (אש תמיד) אונטערהאלטען.

אן דען אָפּפערן דזוססען מיר מוס. קיין פערהיר זיין, עבען זאָ אן אונזערען נעבעטען; ווער מוסס־טען אללע אונזערע נעדאנקען אויף דזאס זזעלבע ריכ־טען, מוס ווערדען. דזיא דזער אלס אַ פּיר זיינען פאַטער, מוס פּורכט, דזיא דזער קינדען דזיא פאַר גלייבען פירכטען. זאָ ווירד דזאס פאָלק קיינען נעפאללען פינדען אן דזער נעמעסטנען אָפּפאַ־זזיאָן.

זאָ דזיא באלטהאזאַר הערוזאַט שטעהט אויך קאָלאָסאַל בעלל אויסער דען פאַרטיין. זיינען ווערד־לערן אן גינס דזאס יעמאַנד אין אור־לויבער אונד ווים ניכט וואנן אויך ווערדער אויף דעם קאָמפּפּלאַטען ערשיינען ווערדע. זאָ גיבט עס נאָך פיעלע מענגער. פאָן דען בעכטען, דזאס זיך אס לעבעסטען יעצט נאר ניכט ווערלאָר לאַסטען וואָללטען.

מאַנטאַ האבען זיך אויך דזיא אנגעזעהענען וואהרזיינער דער לעאָפּאָלדשטאַדט. דזיא יעצטע דזורך וואַרטאַנן פערטרעטען אזוס, צו אייגער בע־שפּרעכונג פערזאַמעלט. דער פאַרזטעגענדע יאָ־האנן בוריאן וואנט: דער צוועק דער צוזאַמענט־קונפט דזיא, אייגען קאנדידאַטען אויפצושטעללען. דזא ריעף מאַן פאָן אללען דזייטען: „וואַרטאַנטזי״ — נעללערי באַבא אנטע, ער ערקלענגט דזיא פּער־דזיענסטע וואַרטאַנטזן אן; דאָך מאַדעלט ער, דאס ער צו וועניג קרעפטיג אויפטרעטען פיר דזיא אינטע־רעססען דזיינגס בעצערקטס, אונד דאס אס ער ניט אונ־טער דזיינען וועהלערן ערשיינען, אויסער וועגן ער דזיינע פּראַנאַסטערדע דעלט. נעללערי־באַבא וויגשט דאַכט מאַן דאס וואַרטאַנטן זאגען זאָללל. — דאַרויף אייגע דזעשטאַנען פאָן 6 פּערזאָנען צו וואַרטאַנטן נעשיכט, אדזס דזיא קאַנדידאַטען אנ־ציטאַנען. דזיעזער אנטע, דאַכט ער צוזאַר מיט דזעם נעדאַכטען אומגעגאנגען וזיא, צוזיקצוטרעטען; אבער דזורך דאס פערטרייען זזיינער וועהלער נע־שטיבעט, נימסט ער דזיא קאַנדידאַטען אַ, אס 20. אַטריל ווירד אייגע נראַכטע פערזאַמטלונג דער וואַרטאַנטן־פאַרטיי אייגבערופען.

אן מ ו ר א ס אָ ס ב א מ ווירד נראָך מיטע־אדאַר מעטשעני פאָן דער רעגיערונגס־פאַרטיי קאָנ־דידירט.

אים א ר א ד ע ר קאָמפּאַס דזינד בזיי יעצטע קאַנדידירט פאָן דער רעגיערונגספאַרטיי: פּיר אאנקאָטא — מאַגזוגי; פּ פּעטשעקא — נראַף טי־באַר קראַאלי; פּיר סטעפּ־אנגא — באַהוש. דעם לעטצטערען שטעהט געגענאיבער פאָן דער גע־מעסנכען אָפּפּאָזיטאָן אייגען נאאל.

אן נראָפּס. פאַרזוכא האבען זיך דזיא אינאַב־הענגינען מיט דער נעמעסנכען אָפּפּאָזיטאָן פער־גלייכען, אונד לאַדיסלאַי אינקיי אויפגעשטעללט. דער דער נעמעסנכען אגנדאַרט.

דר־ זייל האָפּפּאַטן, וועלכער דזיא עלזאַבעט־שפּאַרט ב ו ד אַ פּ ע ס ט אס דזיסכפּאַטן בזיי יעצטע פערטרייט. דאס דזורך שרייבען אן זיינע וועהלער זיינען דער דזיא בזיהטרעינע פער־טרייען אויסגעדריקט. צוזוליר אבער ערקלערט, דאסס ער פערנער קיינע קאַנדידאַטען אנגעהטען ווערדע. דאס אזוס אויך אן פּוסס. דער דזיא פרוי־בען, דזיא אידס צו דאך האנגען זזיער פּנדעט.

ע ד י ע ט ע ר ט ש ש שרייבט: „דאס דזיא אונאבהענגיגקייטספּאַרטיי בעטרעפט, זאָ קאָנן נאַ־טיליך קיין דזעזוטרער אידר מיטגליעד זזיין. דער אלס אונטעטס קאַנדידירט. וועדער דזיא פּאַרטיי נאָך דאַנזעל אראַני דולדען אין אדרער נעזעלל־שאַפט דזיעזינגען. וועלכע דזיא רעגזרונגסאַפּפּזיג פאָס יאהרע 1848 אונטשטרעגען וואָללען; נעמליך דזיא אויפהעבונג דער לייבאַיגענשאַפט. דזיא אלל־געמיינע שטיערפּפליכט. דזיא רעכטסגלייכהייט דער דאָנעסטאַנען. דזיא גלייכהייט פאָר דער געזעטצע

דעם הערדען האט, אים נאָטטעסהזזיזע ערשיינען. דאַרטהין וואָללען ווער ניכטס פּזהערדאַפּפּטס בריי־נען. דען האמס, שאַפּלין דדזיטסען לאַסטען, דאמיט דאס נעפעס ריין דזיא אין וועלכעס ווער אונזער אָפּפער בריינגען.

ווער האבען יעמצט קיינע פּראָפּעטען. קיינע פּריעסטער. דזיא אונז פערטרעטען: יעדאָך בע־זטעגען ווער נאָטטאַלאַב נאָך מענגער. דזיא אונז אויף דען רעכטען וועג לייטען. ווער האבען נאָך רבנים. דזיא אלס תלמידי חכמים, אלס וואַרדזאַפּפּ פּראָפּטס מענגער אונז דען וועג צייגען, דען ווער נעהען זאָללען, אונד דזיעזע מיסטען ווער עדרען, זאָ ווירד מאַן אריגסט דזיא פּריעסטער. דזיא בהנים נעפערדט האט. ווענן ווער זאָ פערפאַהרען ווערדען, זאָ ווירד אונזער נעבעט אלס אין נאָטטגעפאַללענס אָפּפער (אשה ריח ניחח) אנגענאָמען ווערדען, אונד ערדאַרונג פינדען.

וואהלבעוועגונגען.

נראָך אָפּפּאַנ איטט דער דרייזנדע פיר דזיא נעמעסנכטע אָפּפּאָזיטאָן. עדסט וואר ער אין אַ־פּאַרישאַ אונד האט נעדאַלפען דעם אויזאַנקא — דזורכפאַללען; יעצטע וואר ער ווידער אין מעטעש־וואר אים אייגען אָפּפּאָזיטאָן אנגעלעגען קאַנדידאַטען אויפגעשטעללטען. דזיזיר ער אבער אייגגעזעהען האט, דאס ער דאַרט ניכטס מאַכען קאָנן, אונדעם דאַרט דזיא פּרייזדע דער רעגיערונג דזיא פּאַרטיי מעט בזידען, האט ער ערקלערט. דאס ער נעגען דען דאַרט שאַן אנגענאָמענען קאַנדידאַטען באַלטהא־זאר הערזוזאַ ניכט אויפטרעטען וזוללל. דזיזיל דזיעזער ניכט צור רעגיערונגספּאַרטיי נעהאָרט. עס איטט וזאָהל וזאהר, דאס הערזוזאַ נאר קיינער פּאַרטיי נעהאָרט. אבער ער ווירד עבענזאָ וועניג דזיא אנ־מעסטיטשען פערזאָנליכקייטען, אלס דזיא הערזאָגטהאַ־ער נעמעסנכטען אָפּפּאָזיצזיאָן. אדער דזיא אנ־מאָגליכען דזינשע דער אונאבהענגיגען אינטערעסי־מענען, אונדערן נור דען מעגשטענדזיינדליכען, אַטטאַרטשען אונד דזיזיזען דזאטשלעגען פּאָלגען.

אין צוויטער אנגעהאָרינער דער נעמעסנכ־טען אָפּפּאָזיטאָן, דער יעצטע דזיא אינזעטשאַרט בודאַפּעסטס פערטרעטס, דעדזדער סיאַדי, אים טט 23. פּאָר דזיינען וועהלערן ערשיינען, אום רעכטע־שאַפט אבצולעגען, אונד זיך פּרייס קאַנדידירען צו לאַסטען. דזיעדער אָפּפּאָזיט ערקלערט האט, דאסס מאַן פאָן דער פערבעדזונג מעדזדערער אבער־דזיינטיגלזדערער מיט דער נעמעסנכטען אָפּפּאָזיטאָן קיינע דזעקאַציאָן צו בעזעטצען האט. דאס טיאַדי נאָנזן דאַרבער נעשוזאָרען, אדס מאַן אויך דזיעזע פערבינדונג ניכט רעכט זזיין. אונד עס נעדזט אדס דזיא דעם סאַלאַאַטען. דער אס קרייצע שרייט: „אויך האבע אייגען טורקען נעפאנגען!" אונד אדס מאַן אדס זאגט. זאָ בריינגט אדזן דער. „אויך מאַכ־טע עס נעען. אבער ער לעגטט מיך ניכט פּאַרט." דזיעדער אָפּפּאָזיט נאָך סיאַדי האבען אין פּאַרלאַמט פּאַרגעלעגט: דאס הייסטט. זזיא האבען ניכט נע־זאגט, וזאס זזיא מדזן מאַכטען, ווענן אדדער פּאַרטיי צור רעגיערונג קאָמטען ווירדדע. דזיא שאַרעלן נור דזיא טראַגישע רעגיערונג, אדגע אנצוגעבען ווזיא דזיא דען בזיא אויפזדדרען וזאָללטען; דען דזיא נע־דזיעצוויסען אָפּפּאָזיטאָן. דאדס. אונד ווייל מאַן דזיא דזיעקאַציאָנערע פערבינדונג מיט דען אָבערהויזמט.

דזיא רעדאַקציאָן
אונד אַדמיניסטראַציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
יואַנען אויך דזיא פּרענומעראַציאָנס־געלדער צו זענדען זזיינד.

אַריזעראַטע
ווערדען בילליגסט בעריעכנעט.

* (אבגעאָרדנעטענ-וואהל.) פרייטאג האט אין איפּאָלישאג דיא וואהל איינעס אבגעאָרדנעטען שטאטגעפונדען, אן דיא שטעללע דעס אונלענגסט פערשטאָרבענען ראָדיגען דעפּו- טירטען יאָהאנן פאצילאי. פאָן 1898 אבגעגעבענען שטימען ערהיעלט באראָן בעלא ניארי פאָן דער רעגיערונגספּארטיי 1264 שטימען, וועהרענד איין זינמונד פאָן איוואנקא דער געמעסיגטען אָפּפּאָזי- ציאָן נור 634 שטימען פיעלען, אָבצוואר דער נייע דעפּוטירטע פיר גאנץ קורצע צייט געוועהלט וואָר- דען איזט — דענן דער רייכסטאג געהט באלד אויסאיינאנדער, זאָ זעהען וויר דאָך דאס דיא אָפּפּאָ- זיציאָן אין איפּאָלישאג ניכט פיעל בעדייטענדען אנהאנג האט.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 15 מערץ.

וויען	25	77	40	65	31
גראץ	35	7	51	5	9
טעמעשוואר	1	54	19	84	61

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער:

יקותיאל הלוי לעדערער.

אעטהערישע אָלע,
עססענצען, אעטהערס אונד קאָלערס
צור ערציינונג
פאָן אללען גייסטיגען געטרענקען,
ווי:
ליגערע, רום, שליוואָוויץ, טרעבער
אויף קאלטעס וועגע אָהנע אפּפּאראטע,
עמפּפיעהלט דיא פאבריק דעס
ארנאלד וואטטעריך
בודאפּעסט.
טאבאקגאססע, ווס-א-ווים דעם איזר"ע טעמפּעל
פערנער ווייגעסענצע, קאָרקע אונד אללע צור וויינ- פערבעססערונג נאָטהיגען ארטיקעל. ראָטהע וויינפאר- בע, שיללערפארבע, וויינבוקעט, הויזענבלאזע, גלי- צערין, וויינשפּריטע, קלערונגספּולווער, עטצ. צור ווייגמאניפּולאציאָן.
נייא! וויינפערמעהרונגסקאָמפּאָזיציאָן
מאניפּולאציאָנסבוך אונד פּרייזקוראנטע גראטיס.

קאנכורז.

אין דער היעזיגען געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס גוטען בעל תפלה, שוחט, בודק וקורא, דער

צוגלייך התרות אויף ווישט, וצומות הגידין האבען מוס, מיט ראש חדש אייר הבע"ל צו בעזעטצען. יאָה- רעסגעהאלט 300 פל' א' וו', שחיטה, וואָהנונג אונד דען איבליכען עמולימענטען. היערויף רעפלעקטי- רענדע וואָללען איהרע קבלות אונד התרות פאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינערן גאָב- סטענס איינזענדען. דיא בערופענען ווערדען צום פּראָבעפאָרטראג צוגעלאססען אונד נור דעם אקצעפּטירטען דיא רייזעשפעזען פערגיטעט.

קורטאקעסי, (קאָמאָרנער-קאָמיטאט.)

מאָריטץ פליישמאנן, פאָרשטעהער.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פּרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואור- דען צירקא 90.000 מעטערצ' פערקויפט צום פּרייזע פאָן 10.10—9.30 גול'

קאָרן 8.30—7.95 גולדען.

גערסטע פוטטערוואארע 7.30—6.75 גול. מאלצ- וואארע 10,00—7.75 גול.

האפער 7.25—6.90 גול.

קוקורוץ 6,60—6.30 גולד.

רעפּס קאָהל 14.25—14.00 גולד.

קלעעזאמען, אונגארישער לוצערנע 62—65 גולדען.

לייגזאמען, —.12 גולדען.

ראָטהקלעע 62,—66. גול.

האנפזאמען, —.14 גול.

רעפּסקוכען 6.20 גול.

ריבאָל ראפּפינירט ראפּפינירט 42,50 גול' פער 100 קילאָגראמם.

קנאָפּפערן אונגארישע פּרימא —.— גולדען.

ו. ייגשטיין 82,38 גול. יע נאך קוואליטעט. מאָהן, גרויער —.27 גול. בלויער גול. ——30.00

ערד-עפּפעל פער 100 קילאָגראמם 2,40—2.50 גולדען.

קימטעל 29.00 גול.

אנבוי-וויקען 6,50—.7 גול.

וואכס ראָגנייער 143—144,50 גולד.

האָניג גלייטערטער 34—35 גול.

צוועטשקען. גראָסע פלוימען 19,65 פל. פער- בישע 16.52 פל' אב בודאפעסט.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) סלאוואָנישער 22,50 גולדען.

הילזענפריכטע: גראָסע ווייסע באָהנען 9.30 10.00 פל. בריינע באָהנען 9.50 ביז 10.00 פל. צוויבעל 11.00—12.00 פל. געשאָקטע 7.00—7.50 פל. ערבזען 09.50—11.00 פל. געשעלטע 14.50. לינזען 12.00—18.00 פל' יע נאך קוואליטעט. הירזע 7.10 פל. הירזעברייין 11.50 17.00 פל. (אללעס פער 100 קילאָגר.)

מעהל-פּרייזע פער באללען צו 100 קילאָגראמם אב בודאפּעסט, נומ':

0	1	2	3	4	5	6	7	8	8½
18,50	18.00	17.50	16.60	15.80	15.20	14.20	13.20	12.20	10.80

גולדען.

קלייע פיינע 5.00 גול. גראָבע 4.70 גול.

שפּירִיטוס. ראָהוואארע אן ראפינעריע 29.50——.— ען גראָס 30.00 פל, אין קאָנזום 30.50—30.75 פל. פּרעס- העפען-שפּירִיטוס 33.50—33.75, ראפינאד 31.75—32.00 פל פער 10000 ליטער-פּראָצענט, אָהנע פאס. ערסטע קאָסטען.

פעטראָלעאום אמעריקאנישעס אונפערצאָללט 25,00 גול. פער 100 קילאָ.

אונשליט (חלב) 49,00—50,00 גול.

שפּעצערייוואארען. צוקער ראפינאד 42.50 פל. מעדיס 41.50 פל. פּילע 40.00 פל. וויערפעל-צוקער 45.00 גול.

גאנס-פעללע 60—62 פל. פּר' 56 קיל.

קיטץ-פעללע. שווערע צו 180 גול. פער 100 שטיק.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פּראָפעסאָר באָנאנד אויס אמעריקא ניי- פערבעססערטע עלאסטישע ברוכבאנד פאָן פּאָלליט- צער, זואָהל פיר הערהען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; וועלכעס איזט אָהנע פעדערן אויס רייגעם גומי קינסטליך קאָנשטרוירט אונד האט דען צוועק, דאס עס זעלבסט דיא פּראָלעטאַסטען ברינע אין קירצעסטער צייט אין דיא גלייכע לאגע ברינגט.

פּרייזע: איינפאכע פאָן 6—7 גולדען, דאָפּפּעלטע פאָן 10—15 גולדען. פיר קינדער אום דיא האַלפטע ביל- ליגער.

גראָסעס לאגער אין מוטטער-שפּריצען, לופט-פּאָלסטערן, בעטט-איינלאגען, גומי-שפּריפּפּען אונד אללער גומי- וואארען-ארטיקעל. — ביא ברוכבענדערן בימטע אנצוגע- בען אב רעכטס, לינקס אָדער דאָפּפּעלט, זאָ אויך דיא לייבווייטע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz-Deákgasse.

פּראָדוקטענפּרייזע דער קאָרנהאללע פאָם 24 מערץ.

פער 100 קילאָגראמם	[illegible]	פריכטע
8.30— 8.00	70	קאָרן
10.25— 8.75	62	גערסטע מאלץ
7.85—7.00	62	גערסטע פוטטער
7 20—7 85	40	האפער
6,60—6.55	75	קוקורוץ באנאטער
6.55—6.25	73	אנדערער
7.30—6.90	—	הירזע ראָהער

	[illegible]	פער פריהאהר		
9 42		"	ווייצען	
9.44		"	"	
10,60		"	"	
6.57		"	קוקורוץ	
7.40		"	גערסטע	
6.93		"	האפער	
6.95		"	"	
14.—		"	רעפּס	

ביז	פאָן		הילזענפריכטע
10.00	7.00	[illegible]	פיזאָלען
12.00	11.00		צוויערגבאָהנען
18.—	12.00		לינזען
15.50	10.00		ערבזען
12.00	11.75		הירזעברייין זאססס זאק
30.—	27.—		מאָהן, גרויער 27 פל., בלוי
00.00	00.00		האנפזאמען

ראָה-שפּירִיטוס 29,50 גול.
שפּירִיטוס, פּרעסהעפענו. 33,50 גול.

[illegible]	קילאָגראמם	פער 100 קילאָגראמם
[illegible]	75	—.—
	76	9.30— 9.35
	77	9.35— 9.40
	78	9.45— 9.50
	79	9.55— 9.60
	80	9.65— 9.70
	81	—.—
[illegible]	75	—.—
	76	09.55— 9.60
	77	09.65—09.70
	78	09.75—09.80
	79	09.90—09.95
	80	1.000 - 10,05
	81	—.—
[illegible]	75	—.—
	76	09.65 - 09.70
	77	09.75—09 80
	78	09.85 - 09.90
	79	09.95—10 00
	80	10 00—10,10
	81	—.—
[illegible]	76	09.55—09.60
	77	09.65—09.70
	78	09.75—09.80
	79	09 85—09.90
	80	10.00—10.05
	81	—.—

בודאפּעסטער בּאָרזענקורזע פאָם 24 מערץ.

לאָזע.	פל	קר
1854ער 4 פּערצענטיגע שטאאטסלאָזע	123	75
1860ער " גאנצע לאָזע	136	50
1860ער " האלבע	144	50
1864ער שטאאטסלאָזע צו 100 גולדען	172	00
1864ער " צו 50 "	170	50
קרעדיטלאָזע	173	75
דאָנוי-דאמפּפשיפפאהרטס-לאָזע	111	50
אונגאר. פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולדען	116	50
" האלבע צו 50 גולדען	116	80
טהייסטהאל-	114	00
וויענער קאָממונאל	127	30
טריעסטער צו 100 גולדען	127	00
קאָסאָ רענטענשיינע	38	—
טירקען	21	00
אינסברוקער	20	00
סלארי צו 40 גולדע	40	25
קעגלעוויטש " 10 "	19	00
קראקויער " 20 "	17	50
אָפנער " 40 "	41	25
פאלפפי " 40 "	37	50
רודאָלפס " 10 "	20	25
סאלם " 40 "	53	50
ואלצבורגער " 20 "	21	50
סט. גענאָיס " 40 "	47	90
סטאניסלויער " 20 "	21	50
וואלדשטיין " 20 "	28	25
ווינדישגרעטץ " 20 "	37	50
לאיכאכער לאָזע " 20 "	23	00

ווערטה-פּאפּיערע.	פל	קר
אונגארישע גאלדרענטע	91	75
אונגארישע פּאפּיער-רענטע	88	55
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	60
טעמעשוואר-באנאטער	100	50
זיעבענבירגישע	100	00
גאליצישע	100	—
בוקאווינער	100	00
אונגארישעס אייזענבאהנ-אנלעהען	141	50
וויינצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	98	00
פפאנדבריעפע דער אונגארישען בּאָדענקרע- דיט-אנשטאלט צו 5½ פּערצענט	101	50
דעטטא דער אונג. היפּאָטה.-באנק צו 5½%	101	00
דעטטא אללגעמ. באָדענקרעדיט צו 5½%	101	00
דעטטא צו 5 פּערצענט	101	00
דער אונגאריש-גאליצישען	97	50
דער נאָרדאָסטבאהן	157	50
אָסטרייכישע קרעדיט-אקציען	328	50
אונגארישע קרעדיט-אקציען	326	75
סערבישע 3% אנלעהען	29	00
געלד-קורזע.		
זילבער-אשיא	100	—
דוקאטען	5	70
אָסטרייכיש-אונגארישעס 8-גולדען-גאָלד- שטיק (20 פראנקס)	9	60
נאפּאָלעאָנדאָר	9	85
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	83
20מארק-שטיקע	11	86
רוסישע פּאפּיררובעל	1	24

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

העלענע ?" ער וואר איבעררראשט, אלס מאן איהם ערצעהלטע, דאסס דאס מערכען ביזהער ניכט צוריקגעקעהרט ווייא אונד זאגטע: „פיללייכט האט איהר דער געפיינטע עטוואס געטהאן ?" נון גאב ראטטענשטיין פאלגענדע געשיכטע צום בעסטען. ער זייא, אלס ער מיט העלענע אם דאנויאופער שפאציערן גינג, פלאטצליך אונוואהל געווארדען, אונד דא האבע ער „זיינען" געפייטער, דער עבען דעם וועגעס דאהער קאם, בעאופטראגט, דאס מערכען נאך הויזע צו געלייטען.

דעם פעלדוועבעל בעהאגטע דאס לענגערע פערווייללען בייא דער פאמיליע קלינגער ניכט מעהר אונד ער ענטפערנטע זיך באלד. דעם אנדערן מאָרגען גינג פייער קלינגער צו איהם אין דיא קאסערנע באט אונד בעשוואר איהן. איהר אנהאלטספונקטע צור ערפאָרשונג דער פערמיסטען מאכטער צו ליעפערן, דאך דער פעלדוועבעל האטטע פיר דיא בעדיערנסווערטהע פרויא ניכטס אלס איין — אכסעלצוקען. דיא פערצווייפעלטע וויטווע בעגאב זיך נון אין בעגלייטונג דעם אינטעראָפיציערס צור פאָליצייא אויף דעם וועגע צום קאָממיססאריאטע באט ראָטטענשטיין פרויא קלינגער, זיא מאָגע בייא דער בעהאָרדע ניכט אנגעבען, דאסס ער דער געלייבטע דעם מערכענס געוועזען, זאָנדערן איינפאך דאס פערשווינדען העלענעס אנצייגען.

דער פעלדוועבעל רייזטע נאך קעטשקעמעט אב; אם 20. יעננער שריעב ער נאך, דאס העלענע פיללייכט אין בודאפעסט ווילע אונד זיך דעם לידערליכען לעבענסוואנדעל ערגעבען האבע, אם 8. פעברואר ערשאָסס זיך ראָטטענשטיין אין דער קאסערנע אונד וואר אויף דער שטעללע טאָדט.

אין דעם בעזיטצע ראָטטענשטיינ'ס וואורדע דיא באָרזע דעם פערשוואונדענען מערכענס געפונדען, עבענזאָ דער פערזאטצשיין איבער העלענעס אוהר, וועלכע זא אין איינעם קאָמיססיאנסגעשעפטע אין דער שפערלגאססע פיר דען פעלדוועבעל פערזעטצט האטטע. דיא ערהעבונגען ערגאבען, דאס ראָטטענשטיין, איין זעהר לאָקערער פאָגעל פערהייראטהעט זייא, אונד אין זיינער היימאט איין נאליציען איינע פרויא מיט איינעם קינדע האבע. דער פעראדאכט, דאס דער פעלדוועבעל דיא אימע העלענע קלינגער, פאָן דער ביז יעטצט נאך ניכט דיא גערינגסטע שפור צום פאָרשיינע געקאָממען, ערמאָרדעט האבע, ליעגט זעהר נאהע אונד האט

זיך אויך דיא מיליטערבעהאָרדע דעם פאללעס בעמעכטיגט.

דיא פערוואנדטען דער העלענע קלינגער האבען איינע בעלאָהנונג פאָן 200 פל. רעמיעניגען צוגעזיכערט, דער איהנען איבער דען פערבלייב דער פערשאָללענען אירגענד וועלכע אנהאלטספונקטע ליעפערט. מאן ווירד וואָהל אונטער דען אָבענגעשילדערטען אומשטענדען עס וואהרשיינליך פינדען דאס העלענע קלינגער ניכט מעהר אונטער דען לעבענדען ווייל. שטאַרב זיא דורך אייגענע האנד, אדער האט זיא דורך איינע פרעמדע האנד דען טאָד געפונדען ? דיעזע פראגע ווירד וואָהל נאך דעם זעלבסטמאָרדע ראָטטענשטיינ'ס פיר אימטער אונבעאנטוואָרטעט בלייבען.

* (וויענער בירגעררעכט.) דער וויענער געמיינדעראטה האט בעשלאָססען, דעם קאָניגליכען ראטה הערר י' דייטש, דירעקטאָר דער אָסטערייכישען איזראעליטישען טויבשטוממען-אינשטיטוטס, צו זיינעם .71 געבורטסטאגע דאס בירגעררעכט דער שטאדט וויען צו פערלייהען.

* (דער 84-סטע געבורטסטאג.) הערר יאָזעף ריטטער פאָן ווערטהיימער אין וויען, דער דורך זיינע וואָהלטהעטיגקייט וויא דורך זיינע פערטהיידיגונג דעם יודענטהומס מיט וואָרט, שריפט אונד טהאט אויסגעצייכנעטע גרייז, האט אם 14. ד' זיינען .84 געבורטסטאג געפייערט. ער האט איינע עליה צום ספר תורה געהאבט, אונד דאבייא דורך זיינע נדרים זיין וואָהלטהעטיגעס יידישעס הערץ בעוויעזען. ד' יאריך ימיו!

* (קאָנקורזע.) פאָן מעהרערן, וועלכסט אָרטהאָדאָקסען.געמיינדען ווערדען קאָנקורזע אן דייטשע בלעטטער צום איינשאלטען געזענדעט. וואס דאבייא פיר קאָמישע ווערטער פאָרקאָממען, קאנן מאן זיך דענקען. דא ווירד איין שוחט אדער קורה געזוכט, דער נעבסט דעם געהאלט אייך דיא גאנצע שחתה בעקאָממט. דאָרט ווידער איין בל מפלה דער ר"ח ע"ר איינצוטרעטען האט, אונד זאָ געהט עס פאָרט מיט לויטער פעהלערן, דיא אין אונזערעם בלאטטע ניכט פאָרקאָממען קאָננען. מאנכער דער דיעזע אנאָנצען זיעהט, מוסס גלויבען, דאס דער רה"ק אדער ווער זאָנסט פאָן דער געמיינדע דיאזעלבען איינצושיקען האט, איין עם הארץ איזט, וואס געוויסס ניכט דער פאלל איזט, דארום עמפפעהלען וויר אונזער פערברייטעטעם בלאטט, וועלכעס געראדע פאָן פיעלע שוחטים געלעזען ווירד, פיר זאלכע קונדמאכונגען.

* (איינע קרעפטיגע ערקלערונג.) אין דער זיטצונג דער פרעססבורגער נייגעוועהלטען שטאדטרעפרעזענטאנץ האט אָבערגעשפאן גראף שטעפאן עסטערהאזי פאלגענדע ערקלערונג אבגעגעבען: „דיא רעגיערונג דער איך דיענע ווירד אללע געזעטצליכען מיטטעל אנווענדען, אום דיא פרייהייט אללער שטאאטסבירגער צו שיטצען. דאס וויססען דיא העטצער זעהר גוט, דארום פערליימדען זיא דיא רעגיערונג. זיא זאגען דאס אן אללע אָבערגעשפענע דער בעפעהל ערגאנגען זייא, דיא בירגער אין דער אויסאיבונג איהרעס פרייען וואהלרעכטעס צו הינדערן. איך ערקלערע דיעזע בעהויפטונגען פיר איינע ליגע; דענן איך ווירדע דער רעגיערונג, דיא זאָ עטוואס פאָן מיר פערלאנגען ווירדע, קיינע שטונדע לענגער דיענען.

* (איינע אנגענעהמע רייזע.) איין קויפמאנן אוים פראנקפורט מאכטע איינע רייזע פאָן פראנקפורט נאך מיהלהויזען. ער פוהר אים שלאפוואגען דער אייזענבאהן, וויא זאלכע אין דייטשלאנד איינגעריכטעט זינד. אין מאינץ שטיעגען אום צעהן איהר אבענד 3 דאמען איין, אין דאס נעבסטע קופע. עס וואָרען 2 רייכע רוססינען אונד איינע ווערטערין צו דער איינען, וועלכע וואהנזיננינג וואר. דיא וואהנזינניגע זאָללטע עבען נאך דער שווייץ אין איינע אירדען-היילאנשטאלט געבראכט ווערדען, דיא אנדערע רוססין וואר איהרע שוועסטער. קוים וואָרען זיא איינגעשטיעגען אונד דער צוג אבגעגאנגען, אלס דיא אירזינניגע צו טאָבען אנפינג. אונד וואר פאָן איהרען בעגלייטערינגען נור שווער צו בערוהיגען. דער קויפמאנן וועלכער איינגעשלאפען וואר, וואורדע אום מיטטערנאכט דורך איין גראָססעס יאממערגעשריי אויפגעוועקט, וועלכעס דיא שוועסטער מאכטע, וויל דיא אירזינניגע מיט זאממט איהרער ווערטערין צום פענסטער היגויסגעשפרונגען וואר. ער גאב דאס רעטטונגסצייכען, דער צוג בליעב שטעהען, אונד פוהר דאנן לאנגזאם צוריק; זיא פאנדען דיא וואהנזינניגע צוואר בלוטענד, אבער וואונדערבארער ווייזע נור וועניג בעשעדיגט. דיא ארמע ווערטערין אבער לאג ווייטערהין מיט צערשמעטטערטעם קאָפפע טאָדט. דיא לייכע וואורדע אין דען געפעקוואגען געבראכט; דיא וואהנזינניגע געבונדען צו איהרער שוועסטער אין דען פערזאָנענוואגען.

האלט וואר מיר זעהר בעפרעמדענד. אונד יעצן פאני דיעזע פריערט גערא־ט העטטע, זיא ווירדע דען ראבבינער איינען פאלשען פראָפעטען גענאננט האָבען."

דאס מאר וואנדערטע דעם נאסטהאפע צו.

„פאני, אָ דיא!" ענטגעגנעטע לאָווי. „שווייגע מיר פאָן דיינער איבערשאנגטען שוועסטער."

„איך בין צוואר ניכט זאָ רינאראם וויא פאני, אללין דיעזע פריערט קאנן איך ניכט בילליגען. וויא קאנן מאן איינען מאנן אלס איינען צדיק תמים דארשטעללען, וועלכער דען שבת ענטווייהטע אונד דיא שפייזעגעזעטצע ניכט היעלט! אבער אבגעזעהען דאפאן שיינט מיר דיעזער פריעדינער צו זעהר אום דיא גונסט זיינער צוהאָרער צו בוהלען, האט ער וואָהל אין איינציגעס וואָרט דער ערמאהנונג בייא דיעזעם פלאָטצליכען טרויערפאלל געהאבט? וויססט דוא וואס פאני דאצו זאגען ווירדע? דא שיקט דער ליעבע גאָטט, ווירדע זיא זאגען, דען פערשאָקטען זינדערן איינע ערמאנערונג צו, אויף דאס זיא דאראן דענקען זאָללען, דאסס זיא איינסט אללע איררישען גיטער היער צוריקלאססען מיססען. דיא לייטע זינד אויך בערייט, אין זיך צו געהען, איהרע הערצען זינד ווייך. דאנן אבער טריטט איין זאָלכער פאלשער פראָפעט הינצו אונד איבעררעדעט זיא, דאס דער פערשטאָרבענע איין פאללקאָממען פראָממער מאנן געוועזען, דאס נאָטטעסגעזעטץ אויף דאס שטרענגסטע בעאָבאכטעט האבע אונד דאסס דער רייכטהום איין פרייבריעף זייא פיר יעדען, צו לעבען, וויא עס איהם געפאללע."

„דוא קאָממסט שאָן ווידער מיט פאני! דוא מוססט דיך פאָן דען איבערשפאננטען אנשויאונגען דיינער איבערשפאננטען שוועסטער עמאנציפירען. וועגן דוא ניכטס דאגעגען האסט, זאָ וואללען וויר דיעזעם ראבבינער איינען בעזוך מאכען אונד דא קאננסט דוא איהן איבער דיא אינקאָנזעקווענצען אין זיינער פרעדיגט צור רעדע שטעללען."

11.

אם אנדערן טאגע מאכטען לאָווי אונד זיינע פרויא דעם ראבבינער איינען בעזוך.

„הערר ראבבינער," זאגטע לאָווי „איך קאָממע, אום איהנען מיינען הייססען דאנק פיר איהרע וואונדערשאָנע פרעדיגט אויסצושפרעכען. דאס וואר איין גענוס! ענטציקענד, זאגע איך איהנען."

דער ראבבינער ערווכטע זיינע געסטע, פלאטץ צו נעהמען. ער וואר זיכטליך געשמייכעלט דורך דען פאָן־גענעהמען בעזוך אונד דיא בעוואונדערנדען וואָרטע, דיא לאָווי צו איהם שפראך.

„ניכט וואהר," זאגטע ער, „איך האבע איין קלאנגפאללעס אָרגאן אונד פערשטעהע עס, טרעפפליך אויף דאס געפיהל צו ווירקען."

„זיא האבען איינע פאָרציגליכע זיטטליכע שטיממע" זאגטע ראָזעל.

„זיא ערינגערן מיך אן מיזל," זאגטע לאָווי „דען איך אין פעסט צו בעוואונדערן געלעגענהייט האטטע; דיעזעלבע לויטע אונד אנגענעהמע שטיממע, דיעזעלבע פיליגע שאָנער רעדעבלומען. דערזעלבע רייכטהום אן ערהאבענען געדאנקען. איך בין גאנץ בעוואונדערונג פיר זיא; אבער מיינע קליינע פרויא איסט ניכט דאמיט איינפערשטאנדען."

„וויא גנאָדיגע פרויא," פראגטע דער ראבבינער, „האט איהנען מיינע פרעדיגט ניכט געפאללען?"

„געפאללען האט זיא מיר שאָן," ענטגעגנעטע ראָזעל, „אללין עס וואר מיר מאנכעס דארין אונפערשטאנדליך. וויר זינד ערסט זייט נעסטערן היער; וויר האבע דען פערשטאָרבענען קאָממערציענראטה אויער ניכט געקאננט אבער מאן האט אונס ערצעהלט, דאס דערזעלבע, וויאוואָהל איין האָכסט עהרענווערטהער מאנן, איין מענשענפריינד אים וואהרסטען זינגע דעם וואָרטעס, פיעלפאך ניכט נאך דעם יידישען געזעטצע געלעבט האבע. אונד דאך האבען זיא, הערר ראבבינער, געזאגט, דאס ער אללעס געטהאן האבע, וואס אין דער תורה פאָרגעשריעבען איזט.

„מאיר, האסט דוא דען העררן ראבבינער ניכט אויך זאָ פערשטאנדען ?"

„געוויסס," אנטוואָרטעטע לאָווי, „איך האבע עס גאנץ דייטליך געהאָרט."

אונד דאך האבע איך עס ניכט געזאגט," שפראך דער ראבבינער פייערליך. „עס איזט איינע פיינע נואנצע, דיא דעם ניאָסטען פובליקום וואהרשיינליך ענטגאנגען איזט; וואס איך געזאגט, האבע איך דאהין ערלייטערט, דאס איך דארונטער דיא קראָנע דער זעלבסטלאָזען פפליכטערפיללונג פערשטעהע. זעהען זיא, מיינע גנעדיגע. אין אונזערער צייט קאָממט עס וועניגער דאראויף אן, דאס מאן דעם גייסטע דער תורה גערעכט ווערדע. ווער קאנן היינט פאָן גראָססען אונד איינפלוסרייכען מעננערן פערלאנגען, דאס זיא זיך אום דיא מינוטיאָזען פאָרשריפטען דער מאכבאמהרוהע אונד דער שפייזעגעזעטצע קיממערן! ווערדע עס קרעמיאָ אדער לאסקער וואָהל געלונגען, זאָ גראָססעס צו ערדייכען, וועגן זיא זיך דורך יענע קלייגליכען פאָרשריפטען העטטען פעססעלן אנלעגען לאססען?"

„אונד זיא זעלבסט, הערר ראבבינער," פראגטע ראָזעל, „זעטצען אויך זיא זיך איבער דיעזע פאָרשריפטען, וועלכע זיא אלס קלייגליך בעצייכנעט האבען, הינוועג?"

(פארטזעטצונג פאלגט)

אונד דיא רעליגיאָנספרייהייט. דיעם האט דיא פּארטיי שאָן בעוויעזען אלס זיא דיא רעאקציאָנערען אויסשלאָסס, דיעם האט איראני אונד אויך קאָששוטה צאָניג ערקלערט. דיא וועהלער דער אונאבהענגיגקייטספּארטיי מאָגען דאהער אכט געבען, וועם זיא בייא דען וואהלען איהר פערטרויען שענקען.

דיא **סערבען** דעם גאנצען לאנדעס האבען היעהער איהרע אנגעזעהענסטען מענגער געזענדעט צו איינער בעשפּרעכונג איבער איהרע שטעללונג צו דען נעכסטען וואהלען. זיעבציג פערזאָנען זינד ערשיענען. נאך איינער 3 שטינדיגען פערזאמטלונג דיא זעהר לעבהאפט וואר, איזט דאס פאָלגענדע פּראָגראמם אנגענאָממען וואָרדען. נאך וועלכעם דיא סערבען אויפהאָרען איינע בעזאָנדערע נאציאָנאלע פּארטהיי אים לאנדטאגע צו בילדען, אונד זיך ענטוועדער דער רעגיערונגספּארטיי אָדער דער נעמעססיגטען אָפּפּאָזיטיאָן אנשליעסען ווערדען. דאס האט דיא **אללגעמיינע** וועהלערפערזאמטלונג צו ענטשיידען, דיא דער פּרעזידענט נאך קיקינדא איינבערופען ווירד. דאס פּראָגראמם האט 4 פּונקטע, אלס:

1. דיא סערבען בעטראכטען זיך אלס פּאטריאָטישע אונגארן, אונד ווערדען פיר דאס וואהל דעס לאנדעס ווירקען;

2. זיא ווערדען שטרעבען, דאסס דיא גלייכבערעכטיגונג דער נאציאָנאליטעטען שטרענג דורכגעפיהרט ווערדע;

3. זיא ווערדען בעאנשפּרוכען, דאס איהנען דיא פאָם געזעטצע צוגעזיכערטע אויטאָנאָמיע אויף נאציאָנאל-קירכליכעם געביעטע צו טהייל ווערדע.

4. זיא ווערדען פערלאנגען, דאסס זאָ דיא ביזהער פערלעטצטען אויטאָנאָמען רעכטע געהיילט ווערדען.

זאָ האבען זיך דיא סערבען געאייסערט. זאָ אויך דיא רומענען, אונד זאָ זאללטען זיך אויך דיא יודען אייסערן, וועננ ניכט יעדער זיינע אייגענען וועגע גינגע!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

• (**דיא אָפנער יודענגעמיינדע.**) דיא הויפּטשטאדט האט ביזהער דער אָפנער יודענגעמיינדע 360 פל׳ אלס בייטראג פיר דיא שולע געגעבען. אויף איין נייעס געזוך ווארדע דיעזער שולבייטראג אויף 1200 פל׳ יעהרליך ערהאָהט.

• (**ניהיליסטען.**) אין קיעוו אין רוססלאנד ווארדען אנארכיסטען פערהאפטעט וואבייא איין פּאָליציסט דורך רעוואָלווערשיססע טאָדטליך פערוואונדעט ווארדע. אין פעטערסבורג זינד 27 ניהיליסטען איינגעצאָגען וואָרדען, דארונטער 4 אָפּפיציערע.

• (**איין פּאָליציימאנן ערשלאגען.**) אין וויען ערהיעלט איין פּאָליציימאנן, דער איינען אנשטרייכערגעהילפען ארעטירען וואָללטע, איינען שטאָס אין דען מאגען וואָדורך ער טאָדט ניעדערשטירצטע.

• (**ארבייטער-קראוואלל.**) אין שאלגא-טאריאן האבען נעגען 800 ארבייטער אים קאָהלענבערגבוי דיענסטאג איינען ארגען שפּעקטאקעל געמאכט; זיא פלינדערטען דאס פּראָוויאנטמאגאזין, ריעסען דיא שיענען אויף, פּריגעלטען דען פערוואלטער בלוטיג, אונד מיסהאנדעלטען איהרע פאָרגעזעטצטען, שאנדארמען שריטטען איין, אונד שפּעטער אויך מיליטער: וועלכעס פאָן דען שיעסוואפּפען געברויך מאכען מוססטע, איין ארבייטער ווארדע ערשאָססען אונד פיער פערוואונדעט. דיא אָרדנונג איזט וויעדער הערגעשטעללט, דיא ארבייט וויעדער אויפגענאָממען. אין העטצער זאָלל דיא גאנצע געשיכטע פעראורזאכט האבען.

• (**ערדבעבען.**) קראָאטיען, וועלכעס זייט איניגען יאהרען פיעל דורך ערדבעבען צו ליידען האטטע, איזט נון וויעדער פאָן איינעם זאָלכען בעטראָפען וואָרדען. אין דיאקאָוואר האט אם 24. ד׳ אום 9 אוהר אבענדס איין העפטיגעס ערדבעבען דען באָדען ערשיטטערט. עס וואר מיט אונטעראירדישעם געטאָזע פערבונדען, אונד דויערטע בין 4 אוהר מאָרגענס. דיא קירכע אויסגענאָממען זינד אללע געביידע בעשעדיגט וואָרדען, בעזאָנדערס דאס וויצענשפּאנכאטט. פיעלע רויכפאנגע זינד איינגעשטירצט. דאס ערדבעבען ווארדע אין ווינקאָווצע, אין עססעגג אונד אויך אין אנדערען אָרטען סלאוואָניענס, וויא אויך אין פינפקירכען פערשפּירט.

• (**איין פערשוואונדענעס מעדכען.**) וועגן הנא שענק, דער מעדכענמאָרדער ניכט אים קערקער זיטצען ווירדע, זאָ העטטע מאן וויעדער געדאכט, דאס איהם נאָך איין מעדכען צום אָפּפער געפאללען זייא, אלס זיך פאָלגענדער פאלל אין וויען עראייגנעטע: דיא עלטעסטע טאָכטער העלענע דער טאָדלערין אננא קלינער, איינע היבשע 28 יעהריגע פערזאָן פיהרטע דאס געשעפט דער מוטטער. איהר אויססעראָרדענטליכער פלייס מאכטע זיא צום ליעבלינגע, צום שטאָלץ דער וויטווע אונד דער גאנצען פאמיליע. דא קאם דער רוהעשטאָרער אין געשטאלט דעס רעכנונגספעלדוועבעלס מאָריטץ ראָטענשטיין, דער בייא איינער נאכבארין דער פרוי קלינער וואָהנטע. העלענע אונד דער פעלדוועבעל ווארדען בעקאננט, זיא אונטערהיעלטען זיך, אָהנע דאס דיא פאמיליע אירגענדוויא בעמערקט העטטע, דאכט דיעזע ביידען לייטע דאס באנד דער ליעבע פערקניפּפטע. ראָטענשטיין, דער איבער איין טרעפליכעם מונדווערק פערפיגטע, קאם מעהר אלס פריינד דעם הויזעס, וויא אלס געליעבטער צו דען קלינער׳שען אונד אלס ער איינעם טאגעס דיא מיטטהיילונג מאכטע, ער זייא נאך דער פעסטונג יאָזעפשטאדט פערזעטצט וואָרדען, זאָ צייגטע זיך העלענע ניכט זאָ ניעדערגעשלאגען, דאסס איהרע אומגעבונג דען פערדאכט העטטע שעפּפען קעננען, זיא טרעסטע זיך אָב דער טרעננונג פאָן איהרעם געליעבטען. נאך קורצער צייט קאם דער רעכנונגספעלדוועבעל צוריק אונד זיינע בעזוכע ווארדען הייפיגער. פרויא קלינער וואָללטע דיעזע וויזיטען ניכט דולדען דא זיא דען שיין פערמיידען וואָללטע, דאסס איהרע טאָכטער מיט דעם פעלדוועבעל איינע ליעבשאפט האבע.

פרייטאג, דען 11. יענער, נאכמיטטאגס קאם ער וויעדער אין דיא קלינער׳שע וואָהנונג אונד זאגטע: „איך בין נאך קאָששקעטעס פערזעטצט, איך צאהלע היעטע נאָך איינע יויזע׳ העלענע נאהם איינען גרויען מאנטעל אונד פאָלגטע אין היטערסטער שטיממונג דעם פעלדוועבעל צום אבשיעדסמאהלע. דער אבענד בראך הערען, העלענע וואר נאָך אימטער ניכט צוריקגעקעהרט. פאָלל באנגער בעזאָרגניס פערשטריך פיר פרויא קלינער אונד איהרע אנגעהאָריגען דיא נאכט. דער שלאף וואר פאָן איהרען אויגען פערשייכט, אונד אלס דער מאָרגען דעממערטע, דא זאססען דיא אלטען נאָך אימטער בייא דעם טישע אונד שיטען נאך דער טהירע, דיא זיך יעדאָך ניכט אָפפנעטע. העלענע קאם ניכט. זאמסטאג נאכמיטטאגס ערשיען דער פעלדוועבעל אונד פראגטע זאָ רוהיג אונד אונבעפאנגען, אלס אָב ניכטס געשעהען וועהרע: „יא איזט

פּאָלליעטאָן.

דער ערבשלייכער.

(11-טע פאָרטזעטצונג.)

פריליך אם זאמסטאג וואר זיין געשעפט געשלאָססען אבער אן ראש השנה אונד יום כפור האט ער שטרענג געשלאָססען געהאבט, אונד ווענן ער עס אויך אויססער דעם הויזע מיט דעם עססען ניכט זאָ גענוי גענאָממען, זיין הויסהאלט וואר כשר. איינע יידישע קאָכין איזט צוואר הייטצוטאגע שווער צו האבען. שטאטט דעססען וואר אבער אין דעם הויזע דעם זעליגען קאָממערציענראטהס אויער דיא כריסטליכע קאָכין זאָ גוט איינגעשולט, דאס זיא קיין פליישבייניגעס האט, אָהנע עס פאָרהער כשר געמאכט צו האבען.

„וואָללען וויר אין דיא סינאגאָגע געהען, ראָזערל?״ פראגטע מאיר.

„געוויסס,״ אנטוואָרטעטע דיא אנגערעדעטע.

הערר וואָלפסטהאלער ערבאָט זיך זיינע נעכסטע הינצופיהרען.

דיא גראָססע, שאָנע סינאגאָגע וואר מיט שווארצעם טוכע אויסגעשלאגען אונד מאכטע איינען דיסטערן, וועהמיטהיגען איינדרוק. דיא אָרגעל שפּיעלטע טרויריגע וויזען אונד בערייטעטע זאָ דאס צאהלרייכע אנוועזענדע פּובליקום אויף דען אקט פאָר, דער באלד דעמזעלבען פאָרגעפיהרט ווערדען וואָללטע. איין אויס דאמען אונד העררען בעשטעהענדער קאָר זאנג איין טיעף ערגרייפענדעס ליעד, בעגלייטעט פאָן דען פאָללען טאָנען איינער פאָרציגליכען אָרגעל. בייא דיעזען קלענגען, דיא דאס הערץ מיט וועהמיטהיגען שויערן ערפיללטען, ווארדע דער שווארץ בעהאנגענע זארג אין דאס גאָטטעסהויז געטראגען אונד פאָר דער הייליגען לאדע ניעדערגעשטעללט.

דער פּרעדיגער בעשטיעג דיא קאנצעל אונד בעגאנן מיט לייזער, פאָללטאָנענדער שטיממע אלזאָ צו רעדען:

„געעהרטע טרויערפערזאמטלונג!

איינע גאנצע שטאדט איזט אין טרויער! איינער דער עהרענווערטהעסטען אונד געאכטעטסטען בירגער אונזערער שטאדט ליעגט היער ענטזעעלט פאָר אונס. ארמע אונד קראנקע, וואייזען אונד וויטווען האבען איהרען גראָססהערציגען העלפער אונד רעטטער פערלאָרען, דיא גאנצע שטאדט בעוויינט דען פערלוסט איינעס איהרער עדעלסטען זאָהנע, איהרעם טרייעסטען בעראטהערס. אונז וואר ער מעהר אלס דאס. ער וואר דער פירסט, דער קאָניג אונזערער געמיינדע אונטער דעססען ליעבעפאָללער אונד ווייזער רעגיערונג זיך אללע געמיינדע-פערהעלטניססע אויף דאס נעדייהליכסטע אונד זעגענסרייכסטע ענטוויקעלטען. אלס איינסט איין קאָניג פאָן יודא שטארב דא לעגטע מאן איינע טהאָראראָללע אויף זיינע באהרע אונד שפּראך: ער האט אללעס אויף דאס שטרענגסטע ערפיללט, וואס אין דיעזער דא פאָרגעשריעבען — איך וויר קאָננען אונזערן הייסגעליעבטען ערסטען פאָרשטעהער, דער יא אויך גלייכזאם איין קאָניג פאָן יודא וואר, ניכט בעססער עהרען, אלס דאס וויר זיינע באהרע פאָר דער הייליגען לאדע ניעדערזעטצען אונד שפּרעכען: ער האט אללעס אויף דאס טרייעסטע ערפיללט. זאָ לעגטע איך דען דיא קראָנע דער גאָטטעספורכט אויף זיינען זארג אונד שפּרעכע מיט פאָללסטער איבערצייגונג: זיין לעבען וואר איינע אונאונטערבראָכענע קעטטע טרייעסטער, זאָרגפעלטיגסטער פפליכטערפיללונג! יא, האָרט עס איהר טרויערנדען, עס וואר איין צדיק תמים, איין פאָללקאָממענער פראָממער, דער זאָ פּלאָטצליך אוים אונזערער מיטטע איזט געריססען וואָרדען!״

אונד נון שילדערטע דער רעדנער אין יען שאָנסטען רעדעבלומען דיא האָהען טוגענדען דעס אין גאָטט ענטשלאפענען, זיינע רעכטשאפפענהייט, זיינע וואָהלטהעטיגקייט, זיינע טהעטיגקייט פיר דיא שטאדט אונד דיא געמיינדע, זיין אינניגעס פאמיליענלעבען אונד פאָר אללען דינגען זיינע אונאיבערטרעפפליכע פראָממיגקייט; ער האבע זיך ניע געשעמט, יודע צו זיין אונד האבע זאָגאר אין העגעבוננספאללער טרייע דיא יאהרנעדענקטסטע אום זיינע פערשטאָרבענע עלטערן געפייערט.

דער רעדנער וואוסטע דאס געפיהל אנצורעגען אונד דיא הערצען צו טרעפּפען; בייא איינצעלנען ראָאָסשטעללען בראכען דיא אנוועזענדען פערוואנדטען אין לייטעס שלוכצען אויס. אללעס וואר ביז צו טהרענען גערירהט, אלס דער רעדנער שילדערטע, וויא דער שטארקע, קרעפטיגע מאנן זאָ פּלאָטצליך אוים דער מיטטע דעס רייכטהומס, דעס גליקס, דעס פראָהען פאמיליענלעבענס, דער נערייהליכען טהעטיגקייט הינוועגגעריססען וואָרדען זייא.

„אונד איין זאָלכער מאנן האט שטערבען מיססען?״ פראגטע ער. „האט שטערבען מיססען אים פאָללבעזיטצע דער קראפט אונד געזונדהייט? אבער דיא פראָממען שטערבען ניכט, זיא לעבען פאָרט אין דען הערצען דערער פאָן דענען זיא געליעבט אונד פערעהרט וואָרדען זינד.״

אויף דער שטראססע ערוואַרטעטע לאָווי זיינע פרוי, דיא פאָן דער פרויענסינאגאָגע הערונטער קאם.

„וואס זאגסט דו,״ ריעף ער איהר ענטגעגען, „צו דיעזער פּרעדיגט? וועלכער שוואונג, וועלכע רעדעווענדונגען, וויא ערגרייפענד! ענטציקענד, וואהרהאפט ענטציקענד!״

„איך וויים ניכט,״ אנטוואָרטעטע ראָזערל, „דיא פּרעדיגט וואר וואָהל רעכט היבש, אונד דער רעדנער האט איינע וואָהלקלינגענדע טענאָרשטיממע. אללין דער אינ-